

Høringsinnspill til Endringer i integreringsloven (integreringserklæring) - Stortinget

Likestillings- og diskrimineringsombudet er en politisk uavhengig offentlig instans som er satt til å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle samfunnsområder, og som fører tilsyn med Norges internasjonale forpliktelser etter FNs konvensjon mot rasediskriminering (CERD), FNs konvensjon mot alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW) og FN-konvensjonen om rett til menneske med nedsett funksjonsevne (CRPD).

Ombudet er bekymret for at forslaget ikke er tilstrekkelig utredet. Det er også vanskelig å basere seg på lignende tiltak, slik som i Danmark, jamfør det IMDi skriver i sitt svar til Arbeids- og inkluderingsdepartementet: *«IMDi ser det imidlertid som en klar ulempe at det ikke foreligger noen evalueringer, så vidt vi så langt har kunnet bringe på det rene, eller annet kunnskapsgrunnlag knyttet til bruken av oppholds- og selvforsørgelseserklæring i Danmark. Dette taler imot en mulig innføring av en tilsvarende erklæring i Norge på nåværende tidspunkt, da vi ikke vet nok om eventuelle konsekvenser knyttet til innføringen av et slikt tiltak.»*¹

Gitt at forslaget åpner for at ordlyden i en slik erklæring kan utvikles på ulike måter, er ombudet bekymret for at ordlyden som velges til slutt kan bidra til å underbygge stereotyper og fordommer om de som skal avgi erklæringen. Ombudet viser her til likestillings- og diskrimineringslovens §24 som understreker at offentlige myndigheter skal aktivt og målrettet jobbe for å motarbeide stereotypisering i all sin virksomhet. Det følger også av CERD artikkel 7 at staten har plikt til å motarbeide stereotypisering. Ombudet kan ikke se at regjeringen eller departementet har kartlagt mulige farer for stereotypisering ved innføring av forslaget, jfr Prop.63 L (2018-2019) pkt. 3.10.1.5.

Et sentralt formål med integreringserklæringen er å forebygge vold mot kvinner og å ivareta barns rettigheter. Ombudet mener det er viktig at alle som får oppholdstillatelse i Norge gjøres kjent med norsk lov og får mulighet til å tilegne seg inngående kunnskap om de juridiske, kulturelle og sosiale rammene som gjelder i dagens norske samfunn. Videre er det viktig at nye innbyggere er klar over egne og

¹ Svar på bestilling - 25/303 fra IMDi til Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 05.02.25.

andres rettigheter, og gjøres i stand til å delta i samfunnet på lik linje med andre. Som ledd i dette er det hensiktsmessig at nyankomne får kunnskap om likestilling og dens status som en viktig politisk målsetting i dagens Norge. Her er det naturlig at nyankomne gjøres kjent med ulike måter som prinsippet om likestilling speiles i norsk lov, og at staten skal jobbe for å sikre grunnleggende menneskerettigheter, blant annet retten til liv fri fra vold og tvang. Ombudet er likevel ikke overbevist om at det å bytte ut dagens praksis med gjensidig integreringskontrakt med en individuell integreringserklæring er et riktig tiltak for å oppnå dette formålet.

Dagens praksis med integreringskontrakt angir kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser, der kommunen forplikter seg til å tilby introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap og deltageren forplikte seg til å følge opp målene og elementene som er fastsatt i integreringsplanen². Her ønsker ombudet å trekke frem at Meld. St. 17 (2023-2024) slår fast at dagens eksisterende ordning har vært svært vellykket, særlig sammenlignet med resultater i andre land vi liker å sammenligne oss med: *«På mange områder har integreringspolitikken lyktes godt med å legge til rette for at innvandrere og barna deres kan delta i arbeids- og samfunnsliv. Mange kommer inn i og blir værende i jobb, og mange deltar og finner seg til rette i sine lokalsamfunn. Ikke minst klarer mange barn av innvandrere seg godt både i skole, arbeid og samfunnslivet. Norge har over tid hatt gode resultater med å få flyktninger inn i arbeid sammenliknet med andre nordiske land, og siden 2015 har sysselsettingsgraden økt mer blant innvandrere enn i den øvrige befolkningen.»* (s. 7) Sikring av funksjonell kunnskap krever et individuelt tilpasset undervisningsopplegg som tar høyde for, og utgangspunkt i, den enkeltes bakgrunn, utdanningsnivå og livssituasjon. Det er nettopp det dagens introduksjonsprogram er utviklet for å ivareta, og det må derfor være et mål om at motivering av den enkelte til å delta aktivt i introduksjonsprogrammet får hovedprioritet.

Ombudet viser til at departementet ikke har lagt frem noe som tilsier at det å bytte ut dagens integreringskontrakt med en integreringserklæring vil gjøre nyankomne bedre i stand til å forstå forventninger til dem etter norsk lov eller skape bedre forutsetninger for at den enkelte deltar i introduksjonsprogrammet. Slik forslaget er utformet er det heller ikke opplaget at en slik erklæring vil øke den enkeltes motivasjon til å komme seg ut i arbeid.

Sendt inn 24.04.26

² https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-06-127/KAPITTEL_4#KAPITTEL_4